

Általuk éltünk hosszú és szomorú és dicsőséges esztendőkön keresztül. Ismerjük George Corell-t a néparulót, a quislinget és ismerjük a többieket is, a hősöket, az öreg Orden polgármestert, barátját a bölcs vidéki orvost; Alexander Mordent, a bányamunkást és feleségét a tanítónőt. Ismerjük a rémeket is: Loft századost, a felfuvalkodott poroszt, Lanser ezredest, aki 1914-ben már Belgiumban járt és tudja, hogy gyűlölik és azt is tudja, hogy nem ember, csak német katona. Ismerősünk valamennyi, nincsen egyetlen idegen sem, aki élénk toppana a regény oldalain — és épen ezért jó regény, nagyon jó regény John Steinbeck története.

És ismerjük a fasziista megszállás menetrendjét is: »Elfogni a vezetőket, agyonlőni a vezetőket, tuszokat fogni, tuszokat agyonlőni, több tuszt fogni, agyonlőni...» De megtanultuk a választ is, amelyet Winter doktor így fogalmazott meg: »Az hiszünk, hogy mert nekik csak egy vezérük és egy fejük van, mi is mindnyájan ilyenek vagyunk. Tudják, hogy tiz levágott fej tönkretenné őket, mi azonban szabad nép vagyunk; annyi fejük van, ahány emberünk és ha szükségünk van rá, a vezérek úgy nőnek köztünk, mint a gombák.»

Elfogják végül az öreg Orden polgármestert is és ez a csöndes lázadó utolsó perceiben Sokratest idézi: »... valamint való embernek nem kell látogatni az élet és halál esélyeit; csak azt kell megfontolnia, jót cselekszik-e vagy rosszat.» És a bölcs öreg, nyugodtan és mosolyogva indul a fegyverek elé.

Magasra csap fel a lázadás szelleme a nép szívében. Itt egy órszem, ott egy tiszt tűnik el. Robbanak a bányák, a vagonok és a sínek. A légy meghódította a légyapírt. — és a légy ottmarad!

Egyszerű, halk, nagyon szép szavakkal mondja el John Steinbeck történetét és az egyszerű szavak mögött a történelem dübörög. Nagyon szép regény.

A fordítás Vas István mestermunkája. A kötete Szalay Lajos képei díszítik.

Gál László

NÉPEGYETEM

A népegyetem feladata, hogy a széles népi rétegeket megismertesse a tudományok és az általános kultúra különböző időszerei kérdéseivel. Az előadások

a tudományokat népszerűsítik, a természet és társadalom jelenségeit magyarázzák és olyanoknak kell lenniük, hogy azokat a kevésbé iskolázott tömegektől kezdve a legmagasabb képzettséggel rendelkezőkig szívesen látogassák. Az alacsonyabb iskolázottsággal rendelkezőkkel népszerű formában megismerteti a tudományok és a kultúra alapvonalait, míg a magasabb képzettséggel rendelkezők számára lehetővé teszi, hogy a sokszor egyoldalú szaktudásukat más tudományos ismeretekkel is kibővítsék, valamint, hogy megismerjék a természet és társadalom fejlődésének törvényeit, azok helyes értelmezését. Természetesen, a mai időkben, figyelmét elsősorban a dolgozó tömegek kulturális színvonalának emelésére kell fordítania.

Működése nincs meghatározott szűk korlátok közé szorítva. Feladatát legtöbbször nem tudja máról-holnapra elérni, tervszerűen kell dolgozni, fokozatosan kiépítve a szükséges szervezetet, állandóan tapasztalatokat gyűjtve, gondoskodva a lehetőségek teljes kihasználásáról. Elsősorban azokon a helyeken kell megszervezni, ahol középiskolák működnek, mert az ilyen helyiségek már rendszerint nagyobbak és környezetben lehet előadókát találni. Az ügyek vezetése végett megfelelő személyekből helyiségenként kisebb számú bizottság választandó. A Kultur-Szövetség népegyetemi osztálya a népegyetemek kiküldötteit időről-időre összehívja tapasztalataik kicserélése és a közös teendők megbeszélése végett. A gyengébb népegyetemeket a sikeresebben működők segítsék, vagy úgy, hogy előadóiból vendégszerepeket valakít, vagy pedig sikerültebb előadásait juttatja el felolvasás végett. A Kultur-Szövetség gondoskodik arról is, hogy előadásokat és előadókat küldjön ki azokra a helyekre, ahol még egyelőre nincsenek meg a népegyetemek megalakításának előfeltételei. Általában gondoskodni kell arról, hogy a népegyetemek előadói minél többször vendégszerepeljenek egymásnál. Ebben a munkában a tervszerűséget úgy lehet biztosítani, ha az előadókról és az előadásokról Szövetségünkben pontos kartotékát fektetünk fel.

A szervezés és vezetés végett megválasztott bizottságok összehívják azokat, akiket alkalmasnak tartanak arra, hogy előadásokat tartsanak. Együttes ülés keretében megvitatják az időszerei témákat és figyelembe véve a

nép mindennapi életének közvetlen szükségleteit, pár hónapra előre összeállítják az előadások tervzetét. Az első előadások a népfelzabardító harcról és annak vivmányairól szólnak, majd átterhetünk országunk és annak népeinek ismertetésére. Különös figyelmet kell szentelni a gazdasági, technikai és egészségügyi kérdéseknek, amelyek ismerete a nép kulturális fejlődésének előfeltétele. Párhuzamosan ezekkel tartunk előadásokat a természet-, társadalom-, jog- és filozófiai tudományok témaköréből, valamint a különböző művészeti kérdésekről, amelyek az általános műveltség magját képezik.

Nem az a feladat, hogy iskolai rendszeres szakoktatást adjon, de amennyiben ezt ma még egyes helyeken nem szervezték meg, úgy a népegyetem ilyen esetekben a különleges helyzetnek megfelelően szaktanfolyamokat is tarthat, amennyiben erre lehetőség van. Ilyen esetekben a tanfolyamokat együttesen szervezik meg a gazdasági és társadalmi egyesületek (pl. szövetkezetek, gyárak, ifjúsági és földművelési szervezetek) kiküldötteivel.

A széles néptömegeknek szánt előadásokat egyszerű nyelven tartás, kerülve a bonyolult kifejezési formákat. Legjobb, ha leírjuk őket, különösen az elméletieket, hogy tudományos szempontból ellenőrizhető legyenek, de azért lehetőleg ne olvassuk, hanem szabadon adjuk elő, mert ily módon sokkal nagyobb hatást elérünk el a hallgatóságnál. Az előadásokban nem szabad felületesen általánosítanunk. Lényeges tényekre építsünk és az életben előfordult esetek példáival támaszkodjunk alá. Az előadások mindenképpen szentesítsék a hallgatók látókörét és a lehetőség szerint minél több kézzelfogható példával ábrázoljuk pl. képekkel, filmekkel, kísérletezésekkel. Általában az előadások keretében szemléltető eszközöket használunk (térkép, grafikonok) és a végén tartunk vitát, esetleg keresetlen beszélgetés formájában tárgyaljuk meg a feltett kérdéseket.

A társadalomtudományi, bölcsészeti, jogi, történelmi, művészeti előadások tisztán világítsák meg az egyes kérdések lényegét. Meg kell világítani bennük a fő eszmei mozgalmakat, az oko-

kat, amelyek előidézték azokat, valamint a következményeket. Hangsúlyozzuk ki a jelentősebb évszámokat, neveket, amelyek egy-egy korszakot jelölnek meg és nem kell elfelejtenünk a társadalmi környezet leírását, amelyben az emberek éltek és fejlődtek. A nagy irodalmi művek ismertetésénél a jellemző részleteket olvassuk fel, a képzőművészetekről szóló előadások keretében, ha csak mód van rá, vetített képekben mutassa be az előadó egy-egy művészt legjellegzetesebb alkotásait. A zenéi, valamint a nagy szerzőkről szóló előadásokat feltétlenül zenéi illusztrációkkal kell megtartani (esetleg hanglemezzel). A művészi előadások legfőbb célja a hallgatókkal megértetni a művészi alkotások szépségét, hogy megismerjék a műveltező lényegét.

A népegyetem csak akkor működik szabályosan, ha a munka anyagi és technikai előfeltételei biztosítva vannak (terem, hirdetés stb.). Egyes előadásokkal meg kell látogatnunk a különböző üzemeket, gyárakat, kerületi kulturális otthonokat, ahol egész közvetlen formát találhatnak munkájuk végzésére az előadók. A megtartott előadásokról feljegyzések készítendők a Kultur-Szövetségnél vezetett statisztika számára.

Az előadásokat hozzuk összefüggésbe a helyiség könyvtáraival. Közülük forrásmunkáinkat, amelyek összefüggésben vannak az előadással elhangzottakkal. Hozzuk a hallgatóság tudomására azt is, hogy az idézett művek melyik könyvtárban találhatóak meg.

Szükség volna, hogy a magyar kulturegyesületek a Szövetség központi vezetésével kiépítsék népegyetemi hálózatukat és az előadásokat megfelelő színvonalra emeljék. Már a régi Jugoszláviában is rendeztek sorozatos előadásokat a különböző egyesületek és szervezetek. Különösen Szubotica hangzottak el kitünő előadások a Munkás-Ötthonban, a Nép kör, Ifjúsági Kulturoszályaiban és a KIE-ben. Ma ezen munka folytatásának és kiszélesítésének minden előfeltétele megvan és reméljük, hogy a meginduló szervezett magyar népegyetemi előadások kulturéletünk fejlődésének egy fontos határkövét.

Kunssabó György

NÉPMŰVELŐDÉS KISKÖNYVTÁRA

A Vajdasági Magyar Kulturszövetség »Népművelődés kiskönyvtára« sorozatában megjelenik a »Szindarabok gyűjteménye« és a »Népi daloskönyv«. Megrendelhetők a Hid kialóhivatalában.